

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בחג השבועות תשפ"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף תק"ד

בכניסת החג

לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות. יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם ע"כ. כל אחד בפנימיותו רוצה לקיים מצות התורה, אלא כמה פעמים אנוסים אנו, מגודל כח היצר הרע שבלבבנו, ואין אנו יכולים להוציא מן הכח אל הפועל מה שבאמת אנו משתוקקים לזה.

אמנם יש לנו לדעת, כי עצם ההשתוקקות לעשות רצון ה', גם אם בסופו לא עולה בידו, יש לה חשיבות רבה מאד, ושכרה אין קץ. ועצם ההשתוקקות היום שאנו מתכוונים לקבל התורה מחדש, אין לשער שכרה. וממעמד הנבחר במתן תורה נוכל ללמוד זאת, דאיתא במדרש (ב"ר ט"א) למה תרצדון הרים גבנונים (תהלים סח-ז), בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה בסיני, היו ההרים רצים ומדיינים אלו עם אלו, זה אומר עלי התורה ניתנת וזה אומר עלי התורה ניתנת, תבור בא מבית אלים וכרמל מאספמיא, הדא הוא דכתיב (ירמיה מו-יח) חי אני נאם ה' וגו' כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא וכו'. אמר הקב"ה למה תרצדון הרים וגו', כולכם הרים אלא כולכם גבנונים, היך מה דאת אמר (ויקרא כא-ב) או גבן או דק, כולכם נעשה עבודת כוכבים על ראשיכם, אבל סיני שלא נעשה עבודת כוכבים עליו, ההר חמד אלקים לשבתו ע"כ. ובגמרא (מגילה כט.) מבואר דבעצם גבהותם נפסלו מלידת עליה התורה, כי ה' בוחר בשפלים. ואמרו (סוטה ה.) לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ע"כ.

וזה מוסר השכל, איך שגם הדומם, הרים וגבעות השתוקקו שיזכו שעליהם יתנו התורה, והר הכרמל עבר את הים לבוא מאספמיא עד מדבר סיני, שאמרו חז"ל

הנה אנו עומדים בכניסת החג, זמן מתן תורתנו, אשר בו בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. יום חתונתו ושמחת לבו, מאושרים אנו מכל יושבי תבל, שאנו זוכים לשרת את פני ה' בקיום מצותיו.

הדיבור הראשון בהתגלות ה' לנתינת תורתו היתה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים (שמות כ-ב), כי זהו התחלת העבודה, קבלת עול מלכות שמים, להתעצם באמונת אלקי עולם, שיש בעלים להבירה, ואנו נמצאים בדירתו של מקום, ויש לקיים מצותיו. אך לפי זה היה מתאים יותר לומר אנכי ה' אלקיך אשר 'ברא שמים וארץ', ולמה הזכיר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. וברש"י פירש, לפי שנגלה בים כגבור מלחמה, ונגלה כאן כזקן מלא רחמים, והואיל ואני משתנה במראות, אל תאמרו שתי רשויות הן, אנכי הוא אשר הוצאתיך ממצרים ועל הים ע"כ. וזהו שאנו אומרים (באנעים זמירות) המשילוך ברוב חזיונות, הנך אחד בכל דמיונות, ויחזו בך זקנה ובחרות וכו'.

והיינו שגילוי ה' במתן תורה לישראל, היה כזקן מלא רחמים, והוא כדי להורות לישראל, שיבינו וישיגו כי התורה אינה עול קשה הניתן על האדם להכביד עליו, אלא ניתן לנו מזקן מלא רחמים, שבגודל רחמנותו עלינו שנוכה לטוב הצפון עבורנו, הוא נותן לנו תרי"ג עטין שנוכה להגיע אליה. והתורה היא תורת חסד (משלי לא-כו), שזהו מחסדי ה' שהנחיל לנו תורתו, שנוכה על ידה לחיי העולם הבא, אשר יפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (אבות ד-יז).

והנה אמרו (ברכות יז.) רבי אלכסנדר ב"ר דמצלי אמר הכי, רבון העולמים, גלוי וידוע לפניך שרצוננו

(בבא בתרא לח.) דמאספמיא לארץ ישראל מהלך שנה אחת, ועל דרך זה בא הר תבור מבית אלים לקבלת התורה. ובפירוש מהרז"ו (שם) שעל זה נאמר (תהלים קיד-א) בצאת ישראל ממצרים וגו', ההרים רקדו כאילים, כהר תבור שבא מבית אלים ע"כ.

ויתכן לומר כי עצם מהות הארץ יש בה השתוקקות לעשות רצון קונה, וכמאמרם (חגיגה יב.) בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקב"ה והעמידו, שנאמר (איוב כו-יא) עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו. והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית לה-יא) אני א-ל שדי, אני הוא שאמרתי לעולמי די ע"כ. ואמרו (ב"ר ה-ח) למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה ע"כ. הרי דמתחלת בריאתה היתה רצה כדי לעשות רצון ה'.

ובגמרא (שבת פח.) ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט-יז) [תחת ההר ממש], אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם ע"כ. ובפשוטו הכוונה שנתלש ההר ממקומו ונכסה עליהם כגיגית (רש"י שם). אך לפי זה יש לומר, כי ההרים שבאו לקבלת התורה, נשארו שם באויר עד אחר שנתן ה' תורתו לישראל, ובני ישראל עמדו תחת ההר, ואמר ה' לישראל, אם תקבלו את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, שיוריד ההרים עליהם, ויד העדים תהיה בהם בראשונה (דברים יז-ו), שלא למדו מההרים איך יש להשתוקק לשמוע את דבר ה'.

*

והנה הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, והרים הללו לא חזרו לחוץ לארץ, אלא נקבעו להיות בארץ ישראל. ובגמרא (מגילה שם) אמרו, עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא. והלא דברים קל וחומר, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה על אחת כמה וכמה ע"כ. ובמהרש"א שם פירש, דלא באו ההרים כדי שיתנו התורה עליהם, רק כדי ללמוד תורה מפי הקב"ה, וזהו שאמרו שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה ע"ש.

ולא עוד, אלא לעתיד לבא עתיד הקב"ה להביא סיני ותבור וכרמל ולבנות בית המקדש על ראשיהם (פסיקתא דרב כהנא פרק כא). וביוסף תהלות להחיד"א (תהלים פו)

הביא ששמע מרבו, דזהו שאמר הכתוב, לבני קרח מזמור שיר יסודתו בהרר"י קודש, דלעתיד לבא יהיו תבור וכרמל וזה סיני במעמד שלשתן, ועליהם יבנה בית המקדש, וזהו בהרר"י, רצה לומר שלשה הרים ע"כ. ועל זה אנו מתפללים שיקויים, ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת (עמוס ט-יא), כי המקדש דלעתיד היא סכ"ת, סיני כ"רמל ת"בור, שכאשר יבוא הגאולה, אז תהא הבית המקדש סכ"ת דוד, כלולה משלש הרים הללו.

וזהו חיזוק גדול לנו, אם כה גדול שכרו של הר דומם, שבא ללמוד תורה לפי שעה, והשתוקקותו לקבלת התורה, מכל שכן בני אדם, שהיצר הרע סוכן בתוכם, כמה חביב היא למעלה ההשתוקקות בלב האדם לקיום מצות ה', אשר בסופו יקבעו גם הם בבית ה' לעתיד. ועל זה אמר הכתוב (תהלים סח, קח-ח) עמ"ק סוכות אמדד, יש למדוד העומק המונח בסכ"ת שלם של בית המקדש לעתיד, אשר הרי תבור וכרמל וסיני יהיו יחד, אשר עליהם יבנה ה' ביתו לעתיד, עבור ההשתוקקות שהיה להם, ואם כן מכל שכן שאין קץ לשכרם של ישראל שמשתוקקים לתורת ה'. ועצם ההכנה שאנו עומדים כהיום לקבל התורה, גם אם בסופו לפעמים אנו אנוסים, יצרו תוקפו (קידושין סג.), עם כל זה יש חשיבות להשתוקקות, אשר גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ונלמד זאת מההרים תבור וכרמל.

*

אנו קורין תמיד פרשת במדבר קודם חג השבועות, כמו שתקן עזרא לישראל (מגילה לא.), ואם כן יש בפרשה זו לימוד הנוגע לנו לקבלת התורה. הנה הפרשה מתחלת, וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני וגו' (א-א), והיינו שפרשה זו נאמרה בראש חודש אייר. ולהלן בפרשת בהעלותך נאמרה מצות קרבן פסח, שדיבר ה' אל משה בחודש הראשון (א-ט), והיינו שנאמרה כבר בחודש ניסן. וברש"י שם, למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזה, מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד ע"כ.

והנה בתוספות (קידושין לו: ד"ה הואיל) כתבו, דהטעם שלא עשו פסח, לפי שהיו רובם ערלים. והטעם שלא מלו, לפי שלא נשבה להם רוח צפונית כל ארבעים שנה שהיו במדבר, לפי שהיו נוזפים בעון מרגלים ע"כ. ולכאורה בגמרא (יבמות עב.) איתא עוד טעמים מפני מה שלא מלו, איבעית אימא משום חולשא דאורחא, או משום דלא נשיב להו רוח צפונית, דלא ניבדור ענני כבוד [שהיה מקיפן ולא היתה חמה יכולה ליכנס] ע"כ. ואם כן מהו גנותן של ישראל בזה.

וראיתי בשם כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל שאמר, שהרי מצינו בקרבן פסח שני, שהטמאי מתים אמרו למשה רבינו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל (במדבר ט-ט), הרי דאם כי היו פטורין מלעשות קרבן פסח דאונס רחמנא פטריה, אף על פי כן צעקו למה נגרע. הם צעקו, אמת שאנחנו פטורים, אבל מבקשים אנו שתרחם עלינו שנוכל לאכול קרבן פסח, וכאשר יהודי צועק לאמיתו 'למה נגרע', מתהווה מציאות חדש, ונתחדשה מצות פסח שני. וזהו גנותן של ישראל, שאף על פי שהיו פטורין מלעשות הפסח כל אותן השנים, שלא יכלו למול עצמם, מכל מקום איך הניחו לעבור ארבעים שנה שלא לעשות פסח, למה לא צעקו למה נגרע. אם היו צועקים היו מסתדרים הדברים למעלה שיוכלו לקיימם, וזהו גנותן של ישראל, שהשלימו עם המציאות ולא צעקו ע"כ.

ולכן קורין פרשה זו קודם חג מתן תורתנו, ללמד את האדם, שלא יתראש לומר אנוס אני מלקיים מצות ה' כראוי, חסר לי דעה בינה והשכל ללמוד, יש לי נסיונות רבות שאין אני יכול להסתדר עמהם, ואנוס אנכי, על כן מעוררין אותנו, אמת שאתה אנוס, אבל למה אין אתה צועק למה נגרע, וכי זהו החיים שלי להמשיך ככה, יש לצעוק אבינו אב הרחמן רחם עלינו, ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, והאר עינינו בתורתך, ודבק לבנו במצותיך, ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך. וכאשר צועקין באמת אז נפתח פתח חדש מן השמים להעביר האונסים. וקורין פרשה זו, שיתבונן למה הפרשה מתחלת במאורע שאירע בחודש אייר, ולא במצות פסח שנאמרה קודם, בחודש ניסן, שהוא מפני שיש בזה גנותן של ישראל שלא צעקו למה נגרע, בהתבוננות זו יש לגשת לקבל את התורה, להשתוקק ולהתפלל ולצעוק, שנוכל לקיים מצות ה' כראוי.

ובתפארת שלמה (פ' מסעי) כתב, דזהו הענין במטה יוסף שטענו על בנות צלפחד שירשו את הארץ, שאחרי נישואם יגרע נחלת שבטם. וצוה ה', כן מטה בני יוסף דוברים וגו', למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים, ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה (במדבר לו-ה). שבני יוסף מכח תשוקתם לארץ ישראל, הרע בעיניהם שתסוב נחלה כמו שאמרו, על ידי כן המשיכו הציווי מה' לא תסוב נחלה ממטה למטה כנ"ל, ואם לא היה תשוקתם כל כך לא השיגו הציווי בזאת. ולכן אחר כך כשאבדו אותו החשק, הותרו השבטים לבוא זה בזה (בבא בתרא קכא), שלא נצטוו לא תסוב נחלה רק לאותו הדור בלבד.

וכמו כן התשוקה על הגאולה, היא מועלת בעצמה להמשיך הגאולה העתידה במהרה בימינו. כשישים האדם על לבו דברי הכתוב של לא תסוב נחלה ממטה למטה, כי הקפידה התורה שלא תסוב נחלה למטה אחר, אף על פי שכולם שבטי י-ה כולם קדושים, ומה חילוק בין זה לזה, אף על פי כן הקפידה התורה על זה, מכל שכן בזמן הזה אשר בעוה"ר כל ארץ הקדושה היא תחת יד הישמעאלים, צריך לקרוע לבב איש לצעוק על זה להקב"ה לעורר רחמים על הארץ ועל קיבוץ גלויות לתוכה בשמחה במהרה. ואם תגבר התשוקה וכו', חיש מהר יעתר להם וכו'. ועל שם זה נקרא 'דביר ביתך', לשון דיבור, שצריך לבקש מהשי"ת עליו להבנות במהרה. וכל המתאבל על חורבן ירושלים זוכה ורואה בנחמתה (תענית ל:), כי בזה פועל למעלה על קירוב הגאולה עכ"ל.

ועל דרך זה מצינו בגלות מצרים, שהיתה גזירת עליון, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו-יג). וזה היה לטובתן של ישראל, וכמו שנאמר (דברים ד-ב) ואתכם לקח ה' ויציא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה, אשר שם נודככו ונצטרפו להיות ראויים לקבלת התורה, והראיה כי שאר השבעים אומות שלא נודככו בכור הברזל, באמת לא רצו לקבל התורה. וגם אברהם אבינו השיג זאת, ולא עמד בתפלה לבטל את הדבר. ועם כל זה כאשר צעקו בני ישראל על מצבם, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם (שמות ב-כג), ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים, ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, כי ידעתי את מכאוביו, וארד להצילו מיד מצרים (שם ג-יז). והוציאם ה' ממצרים קודם הזמן, כי הצעקה לה' בידה לשנות כל דבר לרצונם של ישראל.

ולכן כאשר עמדו ישראל בסיני לקבל את התורה, ויתכן שיעלה בלבבם טינא, איך נוכל לקבל על עצמינו תרי"ג מצות, שסובבים את האדם בכל פינה, הלא אפשר שיבואו זמנים ומאורעות שנהיה בדחק, ולא נוכל לקיים מצות ה' כראוי. על כן תחלת דבר ה' היתה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אם כי לא נגמר עדיין הברור של ארבע מאות שנה, עם כל זה עלתה שועתם אל האלקים, וממנה תקחו לקח גם להבא, שכאשר יצעקו ישראל למה נגרע, ישתנו מן השמים סדרי בראשית, שתעלה בידכם לקיים מצות ה' כראוי.

בקידושא רבא יום א' דשבועות

לטבול, מטמא כל המים, ואיך יוכל לטהור ממים טמא. וכיון שהתורה אמרה שיהיה טהור הטובל במעין ובור מקוה מים, על כרחך שהמים נשארו טהורין ע"כ.

וכמו כן בתורה, החשיבות של קדושת התורה, שמקדש ומטהר ומזכך האדם. וכמאמרם (ברכות טז.) למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב (במדבר כד-ו) כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו', לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים [בתי מדרשות] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות ע"כ. ומעתה אם הטמא שלומד תורה היה מטמא את הדברי תורה, אז אין חשיבות ללמוד תורה כזו, שאין יכולים לטהר את הלומד ולהעלותו לכף זכות. אך בהיות שאין דברי תורה מקבלין טומאה, ונשארה בקדושתה, אם כן שפיר התורה יוכל לטהר את הלומד, גם כאשר לומד בטומאה.

והנה משה הוסיף יום אחד, כדי שתהא התורה נתונה לישראל בטהרה גמורה, כי תורה בטהרה יש לה חשיבות יתירה, שנעשה הוא ותורתו אחד. וכמו שאמר הכתוב (תהלים יט-ז) יראת ה' טהורה עומדת לעד, ובגמרא (יומא עב:) אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה, מאי היא, נושא אשה ואחר כך לומד תורה ע"ש, ורק אז תורתו עומדת לעד.

ואיתא בזה"ק (פ' קדושים פ:) תא חזי לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא, בגיני כך מלין דאורייתא לא מקבלין טומאה, בגין דאיהי קיימא לרבא לאלין מסאבי, ואסוותא באורייתא אשתכח, דכתיב (משלי ג-ה) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך, ודכוותא אשתכח באורייתא דכתיב (תהלים שם) יראת ה' טהורה עומדת לעד, מאי עומדת לעד, דקיימא תדירא בההוא דכיותא ולא אתעדי מניה לעלמין ע"כ.

ומעתה אי היתה התורה ניתנה גם לאותן שאינן טהורין מטומאה לגמרי, היה מקום לכל אחד אחד לזכות לבתרה של תורה, ואז היו כמה חכמים הדומים לרב יוסף להקרא סיני. אבל במה שהוסיף משה יום אחד מדעתו, כדי שהתורה תתקבל רק בטהרה גמורה, בלי שום נדנוד טומאה, אי אפשר לכל אחד לזכות בבתרה של תורה, ורק יראת ה' טהורה עומדת לעד, ורק המופלגים בטהרה, זוכים להיות סדורה משנתם אצלם כסיני. ועל כן אמר רבי יוסף, עבדו לי עגלא 'תילתא', להורות על מה שהוסיף משה יום

בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא [היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה], אמר עבדו לי עגלא תילתא [שלישי לבטן, ומובחר הוא]. אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי], כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם] ע"כ. ויש לדקדק למה בחר דייקא שיעשו לו עגלא 'תילתא'. ומהו כוונתו אי לאו האי 'יומא דקא גרים', ולא אמר להדיא 'יום מתן תורה'.

והנה רב יוסף היה מופלג בתורה יותר מחבריו עד שקראו לו בתואר 'סיני', שהיה תורתו סדורה לו כנתינתן מסיני (הוריות יד.), שלא מצינו תואר זה על שאר אמוראים. ובסוף ימיו חלש רב יוסף, ואיעקר ליה למודיה, עד שהוצרך אביי להזכירו מה שלמד (נדרים מא.). וגם מצינו שרב יוסף היה סומא (בבא קמא יז.), ואינו מבואר שם מתי נתהוה זה. ועל כל פנים היה לרב יוסף זמנים שונים, זמנים של סיני, וזמנים של חולי שנחלש תורתו. ובגמרא אינו מבואר, הא דאמר רב יוסף עבדו לי עגלא תילתא, באיזה תקופה מחייו אמר זאת.

ונראה דהנה בגמרא (שבת פז.) אמרו, דמשה הוסיף יום אחד מדעתו, שה' אמר וקדשתם היום ומחר (שמות יט-יז), ורצה ליתן התורה בששי בסיון, ומשה הוסיף יום אחד לפרישה ואמר היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה (שם יט-טו), וניתנה תורה בשבעה בסיון ע"ש. וכתוב בתורת משה (לשבועות יד.) כי הקב"ה לא חשש לפולטת (היינו לטבול יום דפולטת, שלא היה להם הערב שמש אחר הטבילה), כי אין דברי תורה מקבלין טומאה [וכמו שאמרו (ברכות כב.) רבי יהודה בן בתירא היה אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר הלא כה דברי כאש נאום ה' (ירמיה כג-כט), מה אש אינו מקבל טומאה, אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה]. ומשה רבינו חשש לטומאת קרי של פליטה (ליתן תורה בטהרה גמורה אחר הערב שמש), והוסיף יום אחד. אמנם סיים, כי הלשון אין דברי תורה מקבלין טומאה, קשה להולמו, כי לא על דברי תורה אנו דנין, אלא על מקבלי התורה בטומאה ע"ש.

ונראה דהנה כתיב (ויקרא יא-לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור. וברש"י אך מעין ובור מקוה מים, המחברים לקרקע אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך ללמוד, יהיה טהור, הטובל בהם מטומאתו ע"כ. ופירשו כי שני הדרשות הללו עולות בקנה אחד, כי אם מים מחוברים בקרקע מקבלין טומאה, הרי בכניסת הטמא לתוך המים

שלישי, כדי שהתורה תנתן בטהרה גמורה. ואמר 'אי לאו האי יומא דקא גרים', שהוסיף משה יום אחד מדעתו כדי שתנתן התורה בטהרה, אז כמה יוסף איכא בשוקא, היו יכולים הרבה אנשים להיות זוכים לכתרה של תורה כמו רב יוסף. אבל כעת שהוסיף משה יום אחד, להנתן בטהרה, רק אצל מי שיראת ה' היא טהורה, עומדת לו תורתו לעד, שתהא משנתו סדורה לו כראוי כמו בסיני.

*

עוד יש לומר, דרב יוסף אמר עבדו לי עגלא תילתא, היתה אחר שנעשה חולה, ואיעקר ליה תלמודיה, ועם כל זה היה שמח ביתר שאת ביום שניתנה בו תורה לישראל. והגם שהוא אנוס מלהמשיך בלימודו, מכל מקום הרי אמרו חז"ל (קידושין מ.) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו (מלאכי ג-טז), מאי ולחושבי שמו, אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ע"כ. וכיון שרב יוסף למד כל התורה, ואלמלא חליו היה ממשיך בלימודו, אלא שנאנס הוא, הרי הקב"ה מחשיבו כאילו עשאה.

ודבר זה למדנו ממתן תורה, דאיתא בגמרא (עבודה זרה ג.) אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב (בראשית א-לא)

ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את התורה מוטב, ואם לאו הריני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו ע"כ. והקשו בתוספות (ד"ה יום) תימה למאן דאמר (שבת פו:) בשבעה בחודש נתנה עשרת הדברות, מאי יום הששי. ותירצו שהיתה ראויה לינתן בששי, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו ע"כ. והיינו כי ישראל מצד עצמם היו מוכנים ועומדים כבר ביום הששי לקבל התורה, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו, ונאנסו להמתין עד יום השביעי, וכיון דהנאנס מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שפיר נחשבת יום הששי כאילו קבלוהו.

ומזה קיבל רב יוסף חיזוק במצבו, ואמר עבדו לי עגלא תילתא, לרמז כי הוסיף משה יום אחד וניתנה תורה בשבעה בסיון, ולכאורה הא תנאי היתה בהבריאה שאם לא יקבלוה בששי יחזור העולם לתוהו ובוהו, ועל כרחך דכיון דבאמת רצו ישראל לקבלה בששי, אלא שאנוסים היו, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאה. ואם כן 'אי לאו האי יומא', דמשם נלמד דנאנס ולא עשאה נחשב כאילו עשאה, הרי 'כמה יוסף איכא בשוקא', שאינם בני תורה כמו אני ששכחתי לימודי. אבל האי יומא גורם לי לשמחה, כי מי שהיה סיני, ונאנס ולא יוכל להמשיך, מעלה עליו הכתוב כאילו ממשיך בתורתו. ושפיר יש לי חשיבות יותר משאר יוסף דאיכא בשוקא.

נעילת החג

שעסק בה יבוא ויטול שכרו, מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים וכו', ואומרים לפניו, רבונו של עולם כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל, דכתיב (שמות יט-יז) ויתיצבו בתחתית ההר, ואמר רב דימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל ואמר להם, אם אתם מקבלין את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיענו, שנאמר (ישעיה מג-ט) וראשונות ישמיענו, שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם ע"כ. ואם כן כל גוי שבא להתגייר, שלא קיים גם השבע מצות, כאשר מתעורר ליראה את ה', הוא מקבל על עצמו כעת תרי"ג מצות. לא כן רות, היתה צדקנית גם קודם שנתגיירה, וקיימה שבע המצות שהיתה מחוייבת גם עד עתה, אלא שבאת כעת להתגייר, להתוסף עליה עוד תרי"ו מצות, ושפיר נקראת בתואר 'רות'.

*

הנה אנו עומדים בסיום החג של זמן מתן תורתנו, היום המאושר ביותר, יום חתונתו ושמחת לבו, אשר זכינו לקבל התורה בהתחדשות, ובו נשפע לכל אחד חלקו בתורתו ובמצות ה', וכח ואומץ לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

קרינו היום מגילת רות, איך בת מלכים עזבה את אלהיה ואת משפחתה ומולדתה, ולבוא להתגייר ולהתדבק בה' ובתורתו. והנה נקראת שמה 'רות', ופירשו בזה, כי גם לאומות העולם יש חיוב של שבע מצות, אלא שלבני ישראל יש הוספה עוד תרי"ו מצות, שמספרם יחד הם תרי"ג, ועל כן שפיר נקראת בהתואר 'רות', שבאת לקבל על עצמה תרי"ו מצות יתירות ע"כ. אך לפי זה היה מתאים שם זה לכל גר שבא להתגייר, ולמה קראו רק אותה בשם רות.

ונראה דאיתא בגמרא (עבודה זרה ב.) לעתיד לבא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר כל מי

ואמר הכתוב, ותאמר נעמי שובנה בנותי, למה תלכנה עמי, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים וגו', הלהן תשברנה וגו', ותאמר רות אל תפגעי בי לעזובך לשוב מאחריך, כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין, עמך עמי ואלקיך אלקי, באשר תמותי אמות ושם אקבר, כה יעשה ה' לי וכה יוסיף כי המות יפריד ביני ובינך (א-יא). והיא פליאה במה שדאגה נעמי עליהן, למי ינשאו, וכי חסרים בני ישראל לישא עמהם, עד שהם מוכרחים לבנים של נעמי להנשא עמהם, ולהן תשברנה עד אשר יגדלו.

אך הענין הוא, כי הכתוב אומר, לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם (דברים כג-ד), וגר עמוני אסור לעולם לישא בת ישראל, אפילו בן בנו עד סוף העולם. אמנם אמרו (יבמות עו): עמוני ולא עמונית, שהם מותרות להנשא לישראל ע"ש. ומבואר בירושלמי (יבמות ח-ג) דדין זה נתחדשה רק אחר שבאת רות, ולכן אמר לה בועז, ותלכי אל עם אשר ידעת תמול שלשום (רות ב-יא), שאילו באת תמול שלשום לא היינו מקבלים אותך ע"ש. ואם כן בעת שאמרה רות לנעמי שרוצית להתגייר, היתה לה דין גר עמוני, שהיא אסורה להנשא לישראל, רק לממזר או לגר. ואם כן כמעט לא תמצא עם מי להנשא, כי ישראל קדושים, והממזרים מועטים. וגם גר לא ישא עמונית, כי פוסל כל זרעו אחריו עד עולם להנשא עם ישראל, כי הבנים הולכים אחר הפגום, ודינם כעמוני, ואם כן תשארה גלמודה כל ימיה, ורצתה נעמי בזה למנוע אותה מלהתגייר.

אך אכתי נשאר מקום לנעמי להושיע אותה, אם נעמי תנשא כעת לגר, אשר לכמה פוסקים, דין בנה כגר, שהולכין בזה אחר האב (עיין חלקת מחוקק (אה"ע סימן ד ס"ק כג) דבמקום שיש קידושין ואין עבירה, הולד הולך אחר הזכר ע"ש. ועיין בשער המלך ה' איסורי ביאה טו-טז), ונעמי תהא מוכנת ליתן את בנה לרות, שתוכל להנשא עמו, ולא תשב בדודה לעצמה. על כן אמרה לה נעמי, כי גם זה איננה פתרון למצוקתה, כי זקנתי מהיות לאיש, וגם אם ילדתי בנים, הלהן תשברנה עד אשר יגדלו, הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש, אל בנותי וגו', ובוזה רצתה למנוע אותה מלהתגייר.

אמנם רות השיבה לה, לא איכפת לי שום דבר, אני רוצה להתגייר ולהתקרב אל ה', גם אם אשאר גלמודה ובדודה כל ימי חיי, אני מוכן לישב עמך בביתך עד יום מותי, כי אל אשר תלכי אלך, ובאשר תליני אלין, אני מוכן שלא לבנות ביתי לעצמי עד יום מותי, ורק המות יפריד ביני ובינך. כי אצלי החיים בלי חיי תורה לא נחשב לחיים. אנו רואים כאשר האדם חולה מסוכן, והרופא אומר לו אני יכול לרפא אותך, אבל זה יעלה לך בצער גדול, הניתוח והחולשה, ותשאר גם בעל מום. האדם כל אשר לו יתן בעד נפשו, הכל חביב עליו יותר ממותו. והוא מוכן לכל מה

שצריך לעבור, ובלבד שישאר בחיים. כן אמרה רות, החיים שלי כעת כמו גוי אין זה חיים, ונחשבת אני כמתה, ואם כן כדאי לעבור כל הקישויים להתגייר, ולהיות לי חיים. וזהו שאמרה לנעמי, החיים שלך היא חיים, החיים שלי היא מות, 'כי המות יפריד ביני ובינך', החילוק ביני ובינך היא שהחיים שלי אינו כמו חיים שלך, כי החיים שלי כעת היא אצלי מות, וכל מה שאני אצטרך לסבול חביב יותר ממיתה, ואני רוצית לחסות תחת כנפי השכינה.

דוד המלך אומר, לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה (תהלים קיח-יז), יתכן שהאדם חי, אבל חסר לו החיות, ונחשב כמת, ועל דרך שאמרו (ברכות יח): רשעים בחייהם קרויין מתים. ועל זה התחנן דוד, לא אמות כי אחיה, אינני רוצה שכאשר אחיה תהא נחשב זאת כמיתה, אלא אספר מעשי י-ה, אשר רק אז תהא נחשב החיים לחיי אמיתי.

ולכן קורין זאת בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, להתבונן בהמסירת נפש של רות לקבל על עצמה עול תורה, גם כאשר אינה מחוייבת בזה כלל, ועם כל זה לא הסתכלה על הקישויים שנכנסת בזה, כי בשעה שבאים להכרה כי החיים בלי תורה היא מיתה, מוכנים לסבול הכל ובלבד שישאר בחיים, כי המות יפריד ביני ובינך.

וכבר דברנו (בכניסת החג) שכאשר כואב להאדם על רוחניותו, וצועק למה נגרע, פותחין מן השמים מבוא שיגיע לישועתו. ואחר שהחליטה רות לבוא להתגייר, אז נתחדשה ההלכה עמוני ולא עמונית, ומותרת רות לבוא בקהל, ולא תשאר גלמודה, ובזכות מסירת נפשה לחסות תחת כנפי ה', זכתה שתצמיח ממנה מלכות בית דוד עד ביאת משיח בן דוד. – והסיבה שלא היתה ידוע הלכה זו עד אז, היא משום דמבואר בירושלמי (שם) שממתן תורה עד רות, לא היה אף אחד מעמון ומואב שבא להתגייר, וזהו שנאמר (רות א-כב) השבה משדי מואב, זו היא ששבה משדי מואב תחלה ע"ש. ולכן מעולם לא בא לפני חכמים לדון למעשה בדין לא יבא עמוני בקהל ה', עד שבאה רות להתגייר, ונתחדשה אז ההלכה של עמוני ולא עמונית.

וכאשר שמע בועז גודל מסירת נפשה לבוא להתגייר, כאשר עדיין לא נתפרסמה ההלכה של עמוני ולא עמונית, אמר לה בועז, הוגד הוגד לי כל אשר עשית וגו', ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום, ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל, אשר באת לחסות תחת כנפיו (ב-יא). והיינו כי הנישואין קרוי פריסת כנפיו של הבעל על האשה, וכמו שנאמר להלן (טו-ג) שאמרה רות לבועז, ופרשת כנפך על אמתך, וברש"י כנף בגדיך לכסותי בטליך, והוא לשון נישואין ע"כ. וכאשר באה רות להתגייר, היא באה לחסות רק תחת כנפיו של הקב"ה, ולא

תהיה לה בחייה בעל לחסות תחת כנפיו, כי אסורה לבוא בקהל. ועל זה אמר לה בועז, ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל, 'אשר באת לחסות תחת כנפיו', והיית מוותרת לחסות תחת כנפי בעל, ולהשאר בדודה כל ימי חיך, אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ותהא משכורתך שלימה מעם ה'.

*

בגמרא (ברכות ז:) למה נקרא שמה רות, אמר רבי יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד, שריהו להקב"ה בשירות ותשבחות ע"כ. והיינו שעבור מסירת נפשה להדבק בה זכתה שיצא ממנה דוד. והוא כי הקב"ה נקרא דודי (שיר א-ג), וכאשר התקשרה רות עם דודה, רות דוד עולה כמנין כת"ר, וזכתה לכתר מלכות של דוד המלך, שלא יכבה נרו לעולם ועד.

אך יש להבין במה יצתה השירות ותשבחות של דוד יותר משאר בראי עולם, אשר כל בר ישראל מודה ומשבח תמיד לה ערב ובוקר וצהריים. אמנם יש שני סוגים של שיר. האחד, כאשר ה' משפיע להאדם טובות רבות, עשירות וכבוד, נחת מבניו, והוא משבח לה יום יום, ואילו פינו מלא שירה כים אין אנו מספיקים להודות וכו'. בודאי שחשוב מאד השירה, עם כל זה לא מגיע עבור זה להעלות אותו על נס, כי שירה זו הוא אנושי, להכיר טוב למי שנותן לו טובה, הקב"ה נתן לו הרבה יותר, ומן הנימוס להכיר טובה, ושירה כזו אינו מרוה ומשביע למעלה.

אמנם יש סוג שירה, כאשר עוברין על האדם זמנים ומאורעות קשות, חסר לו בריאות, פרנסתו בקישי, עמל בגידול בנים, והוא שבור ורצון ממצבו, ועם כל זה פיו מלא שירות ותשבחות לה, לא רק שאינו מתרעם, אלא מודה ומשבח, ומקבל הכל באהבה, כשם שמברך על הטובה, השירות ותשבחות הללו חשובים מאד, והם מרורים להקב"ה. ובמדה זו היו השירות של דוד המלך, הוא היה עומד ומשבח לא רק בהיותו יושב על כסא ממלכתו, אלא בכל הזמנים הקשות, בשלוח שאול וישמרו את הבית להמיתו (תהלים נט-ק), ובברחו מפני שאול במערה (ק-יג), בברחו מפני אבשלום בנו (ק-ג), שירות אלו של דוד השביעו את ה'.

איתא בגמרא (סנהדרין צב:) בשעה שהפיל נבוכדנצר חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש וניצולו, פתח נבוכדנצר ואמר [להקב"ה] (דניאל ג-ג) אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין, מלכותיה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר וגו'. אמר רבי יצחק יצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאלמלא בא מלאך וסטרו [הכחו מאחורי ידו] על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים [שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, ואילו אמרן, הקב"ה היה

נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד] ע"כ. ולכאורה יש להבין וכי נשיאת פנים יש כאן, שיסטור מלאך את פיו, למנוע ממלך אדיר לשבח את ה', בשביל שלא לגנות שירי דוד. ופירש הרה"ק מקאצק זצ"ל, כי דוד המלך אמר שירה בכל המצבים, גם בהיותו במצוקה, אבל אותו רשע לא מצא לנכון להלל את ה' אלא בעוד כתרו על ראשו, ורואה נפלאותיו, בא מלאך וסטרו, נראה כיצד הנך אומר שירה אחרי שאתה מקבל סטירה, ואז נסתם פיו מלהודות. דוד המלך אומר שירה כאשר מקבל סטירה אחר סטירה, ואיזה חשיבות יש לשירה שלך נגד שירות דוד ע"כ. ושירות הללו של דוד שנאמרו בצרה ומצוקה, הם השביעו וריהו להקב"ה, להיות לו לתענוג ולנחת רוח.

אך מהיכן בא כח זה לדוד, שבמאורעות היותר קשות עומד ואומר שירה, כח זה בא לו מרות, שעבור להיות דבוק בה היתה מוכנת לעבור הזמנים היותר קשות, מדה זו הורשה לבניה אחריה להודות ולהלל לה בכל עת ובכל שעה. וקראו אותה רות, כי בהמעשים טובים שלה, זכתה לצאת מזרעה דוד המלך, שריהו לה בשירות ותשבחות. המסירת נפש של האבות הם משפיעים על הבנים, גם אחר כמה דורות, וזכתה רות להיות דוד מיוצאי חלציה.

*

אמנם אכתי יש לנו לראות, מהיכן באה לרות עצמה מדריגה זו, לבוא להתגיייר במסירת נפש. על זה מצינו בגמרא (נזיר כג:) אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע [משבע מזבחות שערך בג' מקומות, ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל, שהם י"ד לכל מעמד ומעמד, וג' פעמים י"ד עולין מ"ב, וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מצוה], זכה ויצאה ממנו רות [שיצא ממנה דוד שריהו להקב"ה בשירות ותשבחות]. ואמר רבי יוסי בר חנינא רות בת בנו של עגלון מלך מואב היתה ע"כ. ומבואר מזה, דמה שאמרו מתוך שלא לשמה בא לשמה, אינו הכרח שאותו אדם עצמו יבוא אחר כך למדריגת לשמה, אלא יתכן שתתקיים זה בדורותיו אחריו, כמו עבודת רות לשמה שבאה ממצוה שלא לשמה של בלק.

וביאורו הוא, כי ענין לשמה במצות הקרבנות, היא כדי לעשות נחת רוח לקונו בהקרבתו, כמבואר ברמב"ן (ויקרא א-ט), כי לאמיתו של דבר היה מן הראוי שהאדם יקריב את עצמו לקרבן, לבטל עצמו ורצונותיו ולשעבדם לה, אך חסד ה' היא, להביא קרבן מן הבהמה תחת גופו, ולעורר בזה לבבו שהוא יביא את עצמו לקרבן. וכמו שפירש באלשיך, אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (ויקרא א-ב), מן הראוי היה הקרבן להיות מכם, מן האדם גופו, אלא

קרבן לה' מן הבהמה, הקב"ה אינו דורש זאת מן האדם בפועל, אלא יקריב בהמה תחתיו. ופירושו הכתוב צו את אהרן ואת בניו לאמור, זאת תורת העולה, הוא העולה על מוקדה (ויקרא יב), והיינו שיאמרו לכל אדם מישראל המביא קרבן, זאת תורת העולה, עיקר התורה והלקח שיש ללמוד מן הקרבן הוא זה, ש'הוא העולה', שהוא המקריב גופו, יהיה העולה, שישים אל לבו לחשוב ולהתבונן, כי כל העבודות שנעשו בבהמה מן הראוי היה לעשותן בו, ואש המזבח תוקד בו, ובעצם צריכה אש המזבח ליקוד בו, בגופו של המקריב, אלא חמל השי"ת על האדם והוא מקבל בהמה תחתיו. אם יבין זאת האדם, ואף אמנם ישפר את מעשיו, אזי יהיה קרבנו לרצון לפני השם יתברך ע"כ.

ובל'ק הקריב קרבנות לה' שלא לשמה, לא עבור להתבונן להקריב עצמו לה', אבל מתוך שלא לשמה בא לשמה, זכה שיצאה ממנו רות, אשר קיימה הוא העולה, להקריב עצמה לה'. ושוב זכתה רות ויצא ממנה דוד שריהו להקב"ה בשירות ותשבחות.

ונראה לרמוז זאת בהכתוב (דברי הימים א טז-טז), זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, דב"ר נטריקון ד'יד ב'לק ר'ות, אשר שלשה הללו יש להם קשר זה עם זה, בלק הקריב קרבנות שלא לשמה, ומוזה יצאה רות, ומרות יצתה דוד. והתורה מצווה אותנו להתבונן על דב"ר, בלק רות דוד, וידבר צוה', 'לאלף דור' ללמד (מלשון ואאלפך חכמה, איוב לג-לג) את הדור. ללמוד החשיבות של קיום מצוה, אשר גם בעושה שלא לשמה, זוכין להמשיך לדורותיו שיקיימוהו לשמה. ומהמסירת נפש של רות יצתה דוד שריהו לה' בשירות ותשבחות בהזמנים היותר קשים. – ולכן קורין מגילת רות בחג השבועות, להתבונן וללמוד מזה הנוגע גם לנו לקיום מצות ה', ולהסתופף תחת כנפי השכינה.

*

הנה בחג השבועות היתה מצות היום, ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שטים וגו' (ויקרא כג-יז), אשר חוץ מקרבנות היום, יש להקריב שתי הלחם למנחה. ונראה דאיתא במשנה (אבות ג-ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ ע"כ. וביאר בישמח משה (פ' בשלח), דהנה פרנסת האדם הוא מהקב"ה, והסיבה שצריך אדם לעשות פעולה, הוא רק לשלם הקנס בזעת אפיק תאכל לחם (בראשית ג-ט). ובאמת

מצינו ברבי שמעון בן יוחאי וחביריו שתורתן אומנתן ולא עשו שום השתדלות כלל. והענין כי לחם פירושו גם לחם התורה שנאמר (משלי ט-ה) לבו לחמו בלחמי, ולכן אף שהגזירה נגזרה על כל אדם, הנה אותן שתורתן אומנתן שוב אין צריכין לשום השתדלות לטרפם, לפי שנתקיים בהם הגזירה בעמל התורה, וההיפך באלו שפורקין לגמרי עול התורה מעל צוארם, צריכין לייגע בהשתדלות לטרפם מכח הגזירה, והבינונים זה משלים את זה. וזהו אומרו (איוב ה-ז) אדם לעמל יולד, כי הבחירה ביד כל אחד באיזה עמל יבחר. וזהו אומרם כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ עכ"ד.

ולכן בבוא חג השבועות, הזמן שהאדם מקבל על עצמו עול תורה, מקריבין 'שתי הלחם', לעורר להאדם כי יש שתי סוגי לחם, ובזעת אפיק תאכל לחם יש לה שתי פירושים, יש לחם של תורה ויש לחם של פרנסה, ואם האדם בוחר בזעת אפיק תאכל לחם של תורה, מעבירין ממנו העול של בזעת אפיק תאכל לחם, עניני פרנסה.

*

בסיום המעמד הנבחר של קבלת התורה, נאמר מה' לישראל, שובו לכם לאהליכם (דברים ה-כז), יש ליקח עמו מהיום טוב התחדשות לקיום התורה והמצות. וגם כאשר לא הגיע למדריגת קיום התורה והמצות לשמה, עם כל זה לא יתרפה ממנה, כי בסופו יבוא לשמה, הוא או זרעו אחריו. וללמוד מרות החשיבות של חיי תורה, אם הגוי הכיר לדעת כי חיים בלי תורה היא מות, והמות היא מפריד בין ישראל לגוי, אשר רק החיים של תורה נקרא חיים. והכתוב אומר (דברים ל-ט) העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ, החיים והמות נתתי לפניך, הברכה והקללה, ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, לאהבה את ה' אלקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו, כי הוא חייך ואורך ימך.

ואיתא במדרש (ויק"ר כז-ז) אמר רבי לוי כל פעולות טובות ונחמות שהקב"ה עתיד לעשות עם ישראל, אינם אלא בשביל פועה שפעתם לפני בסיני ואמרתם (שמות כד-ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ע"כ. כאשר אנו אומרים גם היום, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, מתעוררים שפע כל הברכות האמורות בתורה. והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון, עדי נזכה לביאת בן דוד בב"א.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר חיים ניסן טויבער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ישראל דערבארעמדויגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' עקיבא זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' אברהם אליעזר פאלאטשעק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' שמואל דוד פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות
---	---	--	---	--